

ספר
חמודי שי
על
התורה והמועדים

חלק רביעי

במדבר

חג השבועות

י"ז בתמוז

מאת שלמה יוסף געליבטער

ספר

חמודי שי

על

התורה והמועדים

חלק רביעי

במדבר

תג השבועות

י"ז בתמוז

והוספתי פנינים מתורת הגאון הקדוש מפלוצק

מו"ר רבי ארי' לייב צינץ זי"ע

וכן צירפתי

ליקוטים

על עניינים שונים

שלמה יוסף געליבטער

לורענס נ.י.

תשפ"ו לפ"ק

ליצירת קשר עם המחבר:

chamudeishai@gmail.com

”ואמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא כל האומר דבר בשם אומרו מביא

גאולה לעולם

שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי”

מגילה טו, א

תוכן העניינים

4	הסכמות ומכתבי ברכה.....
23	הקדמה.....
29	פרשת במדבר.....
40	לחג השבועות.....
50	פרשת נשא.....
60	פרשת בהעלותך.....
72	פרשת שלח.....
90	פרשת קרח.....
102	פרשת חקת.....
118	פרשת בלק.....
132	י"ז בתמוז.....
139	פרשת פנחס.....
146	פרשת מטות.....
155	פרשת מסעי.....
165	ליקוטים.....
167	עומק משמעות "שני לוחות אבנים".....
172	ענייני נשיאת כפיים.....
179	שומר ישראל.....
185	מצוות תפילין.....

הסכמות ומכתבי ברכה

ביהמ"ד גבול יעבץ
ברוקלין, נוא יארק

דוד קאהן

מכתב ברכה

בא לפני יציאתי לדרך, וראיתי את רגליך
הכבדים אשר יושבים עליהם, והנחתם לי קצתים מסע
שג' בהם על שבעה להגיע ללבנים שם (ג'ין אורג'ו
יאר סימן ע' שורה שכן לפני שכתבתי לך שיש
מניח לך את)

וראוי שתפס בלחמי, ועם מה שגויג סמאויג
על העבר שג' ערה. כש יפ' פ' עולה ל' ערה
שאר ח'יו עם שמת קורה. סיכמת מקנה עב ל' ערה
ב' ערה ע' ערה ו' ערה

החיים בטהרה וצדק
ע' ערה קאהן
ל' ערה ע' ערה

הרב שלמה שוורץ

רב בשכונת קטמון

יו"ר מערכת מחמדי התורה

עיה"ק ירושלים תובב"א

אור ליום ו' ערש"ק פר' תצוה - זכור תשפ"ג

מה תרב שמחתי בראותי את פרי היצירה הנפלאה ספר חמודי שי, דברים מחוכמים, ישרים ונפלאים, מאירים כספירים, רואיו יאמרו ברקאי, קוראיו יתעלו ויתענגו, מעשיו ידיו להתפאר, של האי גברא רבא ויקרא, אוהב תורה בצורה נפלאה ומיוחדת שאין הנמצא כמוהו, כל דבר חידוש נאמרת ברמ"ח איברים ושס"ה גידים, ופניו בוערות כלפידים, חשקת תורה לאין ערוך, בבהירות כשולחן הערוך.

ה"ה ידידי היקר למאוד, מסולא בפז ויקר והוד, אוהב ורודף חסד וצדקות, משכיל אל דל ומקשיב לזעקות

הרבני החסיד רבי שלמה יוסף געליבטער שליט"א

לורענץ נויא יורק

אשריך שעלית ונתעלית למאוד, וחפץ נפשך הוצאת כיסוד, יעלה זכרוני כל הימים, כאשר לפעמים, חידושים ארכו לילות שלמים, העמדת נקודות אשר עין לא ראתה, לחדש בכל עת וזמן נעלית, נדברנו יחדיו בתורת ה' להגות, חידושים ומוסר ודברי הגות, ועלו על מזבח הדפוס, דבר שבוע בשבוע לי הזכות, פיאר את גליוננו מחמדי התורה, אשר לו היה כשער אורה, יושבי על מדין רבנן ותלמידיהון, ציפו לחידושים אלו בכליון, ואמרו איה הגליון, להתענג בטעם העליון.

ובפרט לעת עתה, כאשר לשנת השבעים הגעת, את פרי עמל לאור עולם הוצאת, וכולם משבחים ואומרים אתה יצרת, כליל תפארת בראשו נתת, על חנוכה ירח האיתנים לראשונה הצבת, בראשית לזאת הודעת, כל זאת ערכת וכתבת.

ברכתי לידידי הנערץ, לעולם תנשא ותוערץ, יהא ה' בעורך בכל דרכיך, טוב וחסד ורחמים בכל שערך, בבראות השלימה כל ימי חיך, אתה ובניך ובני בניך, וכל משפחתך הרוממה, עדי נוכה לגאולה השלימה

מברך בברכת התורה ולומדיה

שלמה שוורץ

Bais Medrash of Harborview
218 Harborview South
Lawrence, New York 11559

Rabbi Yehoshua Kalish

אז ידעו היקר ל' קניא ,
שמתי מאנץ לראות דבריך קנעדיק ובעצמים אל דימים אוביו ואל
דעסיגות האשיר . גן ינגא אג. ותכבוד בני אקעל צעביתרע. והמוצי סי
יטיה אמת ועלית שמה אטיג פדעאל ודיבית העפל וכאמאר אגית אא
נות גיתך אגתי' אטיג אל דוממות אדתיך ויאת זאין אקדמה אכחתיך.
ואעתיק אלי אגני אדתיך אונק אטימיק אאגוף ואלאס ואלאס ואלאס ואלאס ואלאס
אלכוות היגה נחת מאשפחתיך אהתרה.

חברת אהבה מאנץ
'בוס

CONGREGATION KNESETH ISRAEL

728 Empire Avenue
Far Rockaway, NY 11691

Phone: 718.327.0500
Fax: 718.327.7415

www.whiteshul.com
office@whiteshul.com

כ"ט

מלש"ך פרסום, ז' אלול תשפ"ג

מכתב ברכה

Rabbi
Rabbi Eytan Feiner

Associate Rabbi
Rabbi Motti Neuburger

Rabbi Emeritus
Rabbi Ralph Pelcovitz זצ"ל

President
Ely Pasternak

Co-Chairmen of the Board
Nesanel Feller
Tuvia Silverstein

Vice-Presidents
Adam Kay
Barry Salamon
Aryeh Satt
Yehuda Yovits

Vice-Chairman of the Board
Matisyahu Hedvat

Treasurer
Shimmy Berger

Gabbai
Mottie Schwartz

מאד שמחי ונבניתי אהות וז"ן בספרו הנחמד
של ידי"ן ויקירי הרב שמה יוסף זצ"ל בעצמו שיש
אלו הפעולות צולט ברוב צומח צדק חידושים על העתה
ועל המצויים קברים מתקן ודרבין ממשלים על האב טוב
עצם ודומה.

יולר חוקר באורטימל, והמקום ואלו צדק צד חוק יוסף
ויין בלפז ברכה והלחה ופיצול כלמיל מרובה בל צימודק
ובל מול ידוק, ויפול ושינויך זנבו הרבם בערך הרבה.
בצדדי' העלך, אנוך ואלד צדקיה מרה והלאהיה מתק
ברוח זנבן ונפוחן מולן יחד עם רדוק הידה למי' וזנבו
צארכוב יומם ולנמ תואים רב נמ ושמחה ומיד. יום חוקי שמה

י"ר לחידושי המברר להפיל אור בס' חוקי לי אדע
גיסו האקוב והחביב יהיו צמח רוח זכא בעי המשכחה החלופה
ועצה נלמנו הנלכה צולטו מחי או חיש בנן צדן לו מולר.
עד באר ז"ל ונע"י המימים בב"א.

הגורם חוקים צבוק המברר הנעלה
יקדו חוקיו מאד ומברכו בל שב

איון קוד פי"ך

יצחק דוד אלטר

רחוב ר' יהודה הלוי 15 בני ברק

בה"י, צו"ה אב תשנ"ה

ין חוקאו זפע ס'ט חמ"ב שי אהרן ה'י' זלמה יוסף זעזיקער ג'י' זאני"ט
לש בעלז פ'נים ופאלאט ש'תנו ג'ש"ה חמ"ב, זעמז עזרע זכיון
זשק חמ"ב דאמזדואי זעני' זמס'ת שבת, זאמני' זפע'ק טבא
זש'י, זבר'ת זע'רד יעקון זש'ק דש'ניס זכע'ניס זכ'ו
זעש'ת זכ'י'ס זפ'תי'ס זמ'ת'ר' ז' זמ'ק זכ'י'ת ז'ר'ת
ז'כ'פ'י'ס זאז'י'ולע'ס זש'ל'ה ז'ל' זע' ז'ר'ת

זכ'ל'ת זע'ה' זיק'כ'א זכ'אור'י'ת'ע

ז'ז'ן ז'ד ז'ל'ז
ז'ש'ל' ד'ז'מ'ל'א'ד ז'ל'מ'א'ד-ז'ר'י'ב'ג

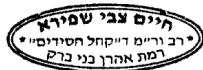
חיים צבי שפירא

רב דקהל חסידים רמת אהרן
רח' טרודצקין 11 בני ברק
מען: רח' עמוס 10 בני ברק
טל. 5700206-03

ס"ה ה' כסלו תשל"ה ^{ב"ה יום}

אמאל כבוד הרבני התשובה, כסל"ה הריב
מוה"ר שלמה יוסף געליבטער שליט"א, מורענס נ"י
הגיע לידי ספרכם הנכבד מאד אל דעם
מאנא, של, וליני קד, וראמא קו, פדריס, אלאמ
יקרים מאד, דעמענקא, אדענינים חסידים, האדוריים
אמא לד האפס אהרבה שלם אוראמ, ואמאני יילג
חילו ופיו אאורייתא, וצרכה להפריא לאור חזק ונוד
ספרי יראה אמאלת דני אפס, וליקול דעם דני אפס,
ויקולים דא מקרא שריא, מאד ינדון דעלידה פסוק
אדענינים יהיו, וליצה אפס טוב סלה, אמאן יב
ולד דעם אל התאמ

משה געליבטער

הסכמת הגאון מוהר"ר חיים צבי שפירא שליט"א ראב"ד דקהילת בעלזא

ב"ה ב' כסליו תשפ"ה

למעלת כבוד הרבני החשוב, כש"ת הרב מוה"ר שלמה יוסף געליבטער שליט"א
מלורענס נ"י.

הגיע לידי ספרכם הנכבד מאד אשר בשם חמודי שי, ועיינתי בו, וראיתי בו דברים
נפלאים יקרים מאד, בהתחזקות ובענינים חשובים, המעוררים את לב האדם לאהבת ה'
וליראתו, ואמינא יישר חילו וכוחו לאורייתא, ויזכה להוציא לאור עוד ועוד ספרי יראה
לתועלת בני אדם, וליהנות בהם בני אדם.

ויקויים בו מקרא שכתוב, עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו, ויזכה לכל טוב סלה,
אמן כ"ר.

וע"ז באתי על החתום,

ישיבת מישנת עקיבא

YESHIVAS MISHNAT AKIVA

ע"ש הג"ר עקיבא עהרנפלד זצ"ל מייסד ונשיא קרית מטרוסדורף ומוסדותיה

הרב יצחק עהרנפלד
ראש הישיבה

בס"ד, חודש הרחמים והסליחות תשפ"ה

שמחתי ועלזו לבי בראותי כמה מחיבורי 'חמודי שי' שהעלה על שלחן מלכים מאן מלכי רבנן, ידידי הרה"ג ר' שלמה יוסף געליבטער שליט"א, על התורה ועל המועדים, חידושים נפלאים ערוכים ומסודרים בטוב טעם ודעת, בכשרון ובסברא ישרה, כל הרואה אומר ברקאי.

נהייתי לשמוע ממך על הורתם ולידתם של חיבורים אלו, כשהגעת לגיל שבעים נתת בלבך לשבת על התורה ועל העבודה מבוקר עד ערב, שתול בבית ד' בכל מאורך ובכל נפשך, יתן השי"ת שתלך מחיל אל חיל ותוסיף עוד לחדש כהנה וכהנה לעשות ציצים ופרחים לתורתנו הק'.
כבר דנו הפוסקים (עי' הגהות חת"ס שו"ע או"ח רכ"ה) אם יש מקום לברכת שהחיינו כשמגיע אדם לגיל שיבה, אבל כמדומה שעם חיבורים נפלאים אלו בודאי יש כאן שמחה והתרגשות גדולה לכל ידיך וקרוביך המחייבת הודאה מיוחדת לבורא עולם.

'בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך', זכית להעמיד ולחנך משפחה נפלאה וכעת לעת ערב הינך מעמיד שוב תלמידים שומעי לקחך ולומדי חידושיך, ועי' חיבוריך הנפלאים הינך זוכה שדברי תורתך פרים ורבים, וכפי שהעידו גדולי תורה שחידושיך נכנסו בלב שומעיהם והרבה נשאו ונתנו בדברי תורתך. בכך זכית לקיים את דברי התנא 'אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת' שפירשו בזה שלא תחזיק לעצמך את חידושי התורה אלא תלמדה לאחרים, כי לכך נוצרת - להיטיב וללמד לאחרים ולהוסיף חיילים לתורה.

'ומל ה"א א'ת ל'בבך ו'את ל'בב זרעך לאהבה את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך'. כתב בעה"ט שזה ראשי תיבות אלול ולכך נהגו להשכים ולומד סליחות מר"ח אלול.

ויש לדקדק בפסוק זה שהתחיל עם שני לבבות 'את לבבך ואת לבב זרעך', וא"כ היה צריך לסיים בלשון רבים לאהבה את ה' אלקיכם בכל לבבכם, ומדוע מסיים הפסוק בלשון יחיד - בכל לבבך.

ופי' בזה ק"ז ה'חתן סופר' זי"ע שלצערנו הדורות הולכים ויורדים כידוע, אין לב הבן דומה ללב האב, דרגת עבודת השם וקיום התורה והמצוות בלב הבן, בדרך כלל אינה דומה לזו שהיתה בלבו של האב, וע"ז הבטיחה התורה שיוזכו הבנים לעבוד את השם באותו לב של האב. זוהי עבודתנו בחודש אלול להתקרב ולהתחבר לדורות הקודמים.

כפי שהינך מציין בתוך ספרך, אתה רואה ערך עליון בשמירה על המסורת וחיבור חזק להוריך ע"ה ומורשתם, אשר בודאי זו חובתינו במיוחד בימים אלו, להתחבר ללב אבותינו שהיה קרוב יותר להר סיני ולהעביר לבנינו ולמשפחתנו את אשר ראו עינינו אצל אבותינו.

ברכתי מלב אהב, שתזכה להמשיך לשבת על התורה ועל העבודה ולזכות את הרבים מאוצרותיך אשר חננך השי"ת ביתר שאת וביתר עז, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, ותתברך אתה וביתך וכל אשר לך בשנה טובה ומתוקה, בכתיבה וחתימה טובה שנת שפע וישועה ברו"ג.

יצחק עהרנפלד
ראש הישיבה
י"ק יתאי/הרמ"ב 3

רח' פנים מאירות 1 קרית מטרוסדורף ת.ד. 4420 ירושלים. טל: 02-5384665 פקס: 02-5375813

1 PANIM MEIROT ST P O B 4420 JERUSALEM TEL: 02-5384665 FAX: 02-5375813 STUDENTS: 02-5003040

**MENACHEM MENDEL
POMERANTZ**
AV BEIT DIN "BE'ER YISROEL"
ROSH MESIVTA "OZ V'HADAR"
BET SHEMESH

מנחם מנדל פומרנץ
אב"ד "באר ישראל"
וריש מתיבתא "עוז והדר"
בית שמש

ב"ה

שלהי חודש תשרי

"הארץ פנים" (תשפ"ו) לפ"ק

כל סביבנו יובילו שי למורא, להנחיל לאהביו יש, יש אם למקרא ולמסורת, עברתי בין בתרי דבריו הנפלאים של איש תבונות ובר לבב, העושה ומעשה לה' ולתורתו, הרבני מוהר"ר שלמה יוסף געליבטער שליט"א, אבן יקרה בלורנס שבניו יורק, היושב בנציבין ומצודתו פרוסה בהיכלי התורה ובני עמודי דגירסא בזכות ספרו היקר 'חמודי שי', אשר תוכו רצוף אהבה, מילי מעלייתא מתוקים מדבש ונופת צופים, עשויים כאמת ובישר ובנויים לתלפיות על יסודות איתנים כפי ששאב ממועיינות הנצח, ספרי רבותינו הקדושים, וקיבל מרבותיו הגדולים בהם דבק בכל לב ובכל נפש.

בצלו חמדתי וישבתי, כי נחמד העין למשכיל ופריו, פרי לצדיק, מתוק לחכי, בהביטי אנה ואנה בגליונות ספרו היקר, אוצר כל כלי חמדה, ובראותי רעיונות נפלאים בעומק המחשבה וברוב הגיון, חכם ממתקים וכולם מחמודים, שדעת זקנים נוחה מהם ועולים על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן ותלמידיהון, דורשי ומבקשי חכמה ודעת.

ויהי ברכת ה' בכל אשר יש לכם, עוד ינובון בשיבה השנים ורעננים יהיו להגיד כי ישר ה' ולהגדיל תורה ולהאדירה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, וכאשר זכיתם לסדר את ספר זה כן תזכו לעשות עוד כהנה וכהנה, להתחיל ולסיים ספרים אחרים, ותרב חכמת שלמה כמעין המתגבר ויוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים כאשר דבר לכם.

בברכת התורה

שמואל אליעזר שטרך

ר"ב מערב בני ברק
גאב"ד בד"צ שערי הוראה
וחבר בד"ץ זכרון מאיר דמוך בעל שבת הלוי זצוק"ל

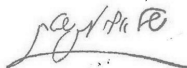
רח' רבי עקיבא 46 בני ברק

בס"ד, תאריך ב"א טבת תשפ"ה

מכתב ברכה

לכבוד הרבני הנעלה והמפואר מוה"ר ר'
שלמה יוסף געליבטער שליט"א,
ספרכם היקר 'חמודי שי' הגיע לידי
ונוכחתי לראות כי הוא כלי מחזיק ברכה
ורבים יאותו ויהנו ממנו.
יהי נועם ה' עליו ויזכה רבות בשנים
להפיץ ממעינותיו המבורכים על פני
תבל.

ביקרא דאורייתא

אברהם שמואל בנימין סופר

ראש ישיבת אהל שמועון – ערלוי

רהוב בילו 5 שכונת קטמון

פעיה"ק ירושלים תוכב"א

בס"ד, י"ב לחודש אדר שמרבין בו בשמחה, שנת תשפ"ה

כבוד ידידי ומכובדי,

איש יקר רוח ורב תבונות,

עושה צדקה בכל עת, עושה תורתו קבע ומלאכתו עראי,

מוהר"ר הרבני הנגיד רבי שלמה יוסף געליבטער שליט"א

שמחתי בראותי ספר יקר הערכין, מלא וגדוש באוצרות חכמה ופניני חן וערוכים בטוטו"ד, דבר דבור על אופניו.

ושמעתי עליו לשעבר מפי חתני כבני הגאון רבי שלמה שווארץ שליט"א רב דביהמ"ד המרכזי קטמון, אשר הרבה מענייני הספר התלבנו יחד עימו, ועכשיו אני רואה זאת גם מפי כתבם, והכתבים מאירים כנתינתם מסיני.

והנני לברכו שיזכה לעסוק הרבה בתורה וביראה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולהרבות פעלים לתורה בחומר וברוח, ולעשות נחת רוח לבורא ית"ש.

הכו"ח בברכה

אברהם שמואל בנימין סופר

בלאאמו"ר הגה"ק גאב"ד ערלוי זצוק"ל

כאן עיה"ק ירושלים ת"ו

א ל ב ס / ס ר

אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם

הרב יוסף יצחק אדרעי
מחבר ספר
"משפח בהלכה"

בס"ד

יום שלישי י"ג אייר תשפ"ד

הגדתי היום בשבח הספרים החשובים

חמודי שי

שחברם הרה"ג הרה"ח שלמה יוסף געליבעסער יצ"ו עוסק בצורכי ציבור
באמונה ועוזר ומסייע לחיילי צה"ל העומדים על משמרו ארצנו וערי אלוקינו
בגופו ובממנו ועליו אמרו חז"ל הקב"ה ישלם שכרו אמן,

בן הרב החסיד יהודה אריה לייב געליבעסער זצ"ל אוד מוצל מאש אשר עבר
את כול מדורי הגהנום בשנות הזעם חכה להקים את משפחתו לזכר כול
הקדושים השם ינקום דמם זצ"ל

הרבה עמל ויגיעה השקיע המחבר בספריו כדי לחזק את עם ישראל,
והקב"ה חנן אתו בעכל ישר, והלומד מן הספר יתעורר ליראת השם,
וכבר אמרו חז"ל "אמר רבי חלבו אמר רב הונא, כל עיש בו יראת שמים
דבריו נשמעים, שנאמר "סוף דבר הכל נשמע את אלקים ירא ואת מצוותיו
שמור כי זה כל האדם" (ברכות ו' ע"ב).

והרב הנ"ל ירא השם מרבים ודבריו יוצאים מליבו המהוד ונכנסים לליבות של
עם ישראל לחזקם לתורה וליראת השם,

ובזכות זה נוכח לראות בנחמת ציון וירושלים בב"א

החוחם בברכה כאן עיר הקודש ירושלים

הרב אדרעי יוסף יצחק

ת.ד. 39226 מיקוד 9139102 הר נוף ירושלים

02-6529032 0528203284

מתוך מכתבים למערכת "מחמדי התורה" על מדור "חמודי שי" שמלפנים היה נקרא "פנת יקרת"

כ"ז אדר א' תשע"ט

שלום וברכה למערכת מחמדי התורה והעורך הגאון רבי שלמה
שוורץ שליט"א,

הנני להביע תודה מעומק הלב, על העונג שבת המיוחדת, שיש לנו
לאחרונה עם המדור החדש "חמודי שי".

אני מחלק זאת לכל המתפללים, ואומר מתוך זה שיעור לפני מנחה
בשבת, וזה ממש דברים נפלאים, ומשמחים ומאירים כנתינתן מסיני.

אשריכם ואשרי חלקכם,

יעקב אשכנזי

רב קהל חסידי שמואל הנביא

כסלו תשע"ט

לכבוד מערכת "מחמדי התורה" ולעומד בראשה הגאון הרב שוורץ
שליט"א,

רציתי להודות על הגליון הנפלא עד למאוד בכל מכמני התורה הלכה
דרוש רמז חידוד וכו' וכו'.

והנאה מיוחדת יש לי בתקופה האחרונה מהמדור פנת יקרת מהרב
געליבטער - דברים נפלאים וערבים.

י"שר כוחכם ורב חילכם,

שמעון צבי גנזלר

חיפה

לכבוד ידיד ה' הרב שוורץ ולמערכת מחמדי התורה.

מאז כשנה שאנו מקבלים הגליון אור חדש נכנס לביתנו ובכל סעודות השבת אנו לומדים ומתענגים על הגליון.

ולאחרונה הכנסתם עוד מדור יפה מאוד מאוד פנת יקרת - שזהו מיוחד במינו.

אין לנו מספיק מילים להודות לכם.

משפחת טורצקי, בני ברק

מכתב הגאון מוהר"ר שלמה שוורץ שליט"א עורך ראשי של גליון "מחמדי התורה"

כ"ח ניסן תש"פ

בע"ה.

כבוד ידידי ורעי ר' שלמה יוסף שליט"א

הנני מרגיש חובה לספר לכם, מה שקרה לי ביום שביעי של פסח בשנה זו.

כי בשנה זו כולם מתפללים במרפסות כמו בכל העולם - כך גם מתפללים באחדות חסידים, ליטאים, כיפות סרוגות, תימנים וכו' כל עם ישראל יחד.¹

ובליל שביעי של פסח בקשו שאומר כמה רעיונות, מיד הוצאתי את גליון מחמדי התורה שביעי של פסח תשע"ט ואמרתי להם את כל

¹ מכתב זו נכתב לאחר פסח תש"פ בימי מגיפת הקורונה ר"ל.

הרעיונות שבעמוד של חמודי שי - הטעם לכפל ה' ימלוך לעולם ועד,
וז' של פסח יסוד האמונה, והטעם שקשה זיווגו של אדם כקריעת ים
סוף, בודקין באחיה וכו' וכו'.² וכך אמרתי להם הכל בשם חמודי שי.

בסוף התפילה נגשו אלי כמה מהמתפללים ואמרו לי: אנו שומעים
אותך כבר הרבה שנים, אולם כאלו רעיונות נפלאים חמודים ומתוקים
לא שמענו מעולם ואז ספרתי להם שזה לא משלי רק מידידי ר' שלמה
יוסף.

באמצע הסעודה דפק אצלי אחד מהמתפללים, ובקש אותי את הגליון
ונתתי לו, ולמחרתו אמר לי, למדנו חמודי שי בשולחנו והתחזקנו
באמונת ה'!

והנה משתאה לראות עד כדי שמחת החג, לראות דבר ה' היאך מחזק
את ישראל.

אשריכם ר' שלמה יוסף - דברי תורתכם מבעבע ומשמח אלוקים
ואנשים.

כט"ס ידידכם אוהבכם,

שלמה שוורץ

תגובות לפרסום ראשון של ספר חמודי שי על בראשית

אל כבוד הרב שלמה יוסף שליט"א,

בשבת קודש פרשת בשלח תשפ"ג שעברה עלינו לטובה היה לכל
מתפללים של בית המדרש בשכנות טשעסטער נ.י. שבת של תענוג
רוחני מלא חיזוק אחרי ששמעו דברי תורה ממך ובמיוחד לראות את

² נדפס בזמנו בגליון "מחמדי התורה" לפסח בטור "חמודי שי" בעניין שביעי של פסח ובעזה"י יודפס
מחדש בספר "חמודי שי" על שמות בפר' בשלח.

הספר "חמודי שי" שהוא מלא תוכן של "ווארימע חסידישע געדאנקען".

אחר שאני עוסק בדפוס ואני רואה ספרים הרבה אני אומר לך שכמעט לא ראיתי ספר כזה ממחבר בזמננו.

כה לחי.

יישר כחכם,

אביגדור ברייער

כ כ"ד שבט תשפ"ג

ערב טוב

ובשורות טובות,

שמחתי מאוד לקבל את הספר שלך מידי הרב יוחנן בקהופר.

בעזרת השם בקהילה שלי נלמד ביחד מתוך הספר ואין ספק שזה יחזק את ליבנו לאהבת התורה.

יישר כוח ותזכו תמיד להרבות אהבת תורה ויראת שמים בעם ישראל.

בברכת התורה,

נחשון עמנואל אדרעי

רב קהילת אור ישראל

בשכונת הר חומה בירושלים

Harav Geliebter's Sefer, Chamudei Shai on the Torah is a beautiful collection of Divrei Torah on the Parsha. In the first volume on Chanuka, Harav Geliebter artfully weaves together the Sedra, the Gemara, Rishonim with his own Chidushim and thoughts to present us with a beautiful "Ksoines Pasim" on Chanuka. His love of Torah and ability to transmit this to us shines out from the pages of the Sefer. Looking forward to the continued fruits of his labours and may he continue to be "Mezake es Harabaim" with his Sforim.

Simon Hammelburger

בס"ד

ימי החנוכה תשפ"ד

כבוד ידיד ורעי הגאון ר' שלמה שליט"א,

ברצוני להודות לך על הספר הנפלא 'חמודי שיי' של הרב געליבטער שליט"א.

לא יכול להתאפק על אף שכבר דיברנו השבוע, אבל ב"ה כל יום אני שומע עוד ועוד אנשים שלמדו בספר ונהנו מאוד מאוד.

ויש משהו מאוד מעניין שהרבה מהאנשים אומרים, שזה משהו ייחודי ומעניין שלא היו כל כך רגילים לראות קו פרשני ומעמיק כזה.

אני ממש מסכים עם זה כי יש כאן את השילוב המיוחד לקחת חלק נכבד מהחידושים שלו המעמיקים, ולראות היאך זה נכנס ומשתלב גם בפסוקים וגם בביאור הראשונים וגדולי האחרונים.

זהו נכס לעם ישראל - גם הביאור המעמיק - וגם ההפשטה לעיון הקורא, שכל אחד מבין והמעיינים רוויים נחת ומבינים את העומק של

הביאורים - וגם לאלו שלא מעיינים ההפשטה לקריאה לכל אחד היא מיוחדת ונותנת הנאה צרופה לקריאה.

אבקש שתמסור זאת לבעל ה'חמודי שי' - שאני אפילו לא יודע אם הוא יודע ומכיר בערך המיוחד שיש לספרו הנפלא.

כמו כן הראיתי לחותני הרב קוק שליט"א ורוה הרבה נחת - וראיתי אצלו הנאה יותר מכפי הרגיל, וזו אחת מן הסיבות שלמדתי הספר יותר לעומק.

אשריך ידידי ר' שלמה שיש לך הזכות להיות חלק מהספר!

ידידך, אהרן בקר (טבריה)

הקדמה

**וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר: (במדבר א, א)**

פתיחת הספר שבני ישראל עדיין חונים במדבר סיני, אחד עשר חדשים לאחר מתן תורה. עדיין לא נסעו מחנייתם בהר סיני, שקועים בלימוד התורה מפי גדול המורים, משה רבינו. בפסוק השני יש את ציווי המפקד של "כל עדת בני ישראל". המונחים "עדה" ו"עדת" חוזרים תדיר בספר במדבר, ומתורגמים בדרך כלל כ"קהל", אך לעיתים מעלים דימוי של "צאן". נעמיק במובנם של מונחים אלו בפרשיות הבאות. המפקד כלל אנשים מעל גיל עשרים הראויים לשירות צבאי. השבטים יצעדו בצורה מסודרת, לסדר דגליהם, כאנשי צבא, עם העלות ענני הכבוד ובעקבותם. צבא ה' עומד במצב היכון ובצפייה לצו זה, אך הם נשארים חונים במדבר סיני עד בא האות לצעוד לארץ ישראל.

רק בפרשה השלישית, פרשת בהעלותך, מגיע הצו המיוחל לצעוד לארץ ישראל. העומק מאחורי צו זה הם בפסוקים הידועים של "ויהי בנסוע הארון..." ו"ובנוחה יאמר..." , המוקפים בסימני נו"ן הפוכות. לדעת רבי בגמרא (שבת קטו, ב), שני פסוקים אלו מהווים ספר בפני עצמו, ובכך, במקום חמשה חומשים, ישנם שבעה. לפי דעה זו, ספר במדבר מחולק לשלשה ספרים נפרדים. נעמיק ברעיון זו במאמרנו לפרשת בהעלותך, בעזיה"ת.

התכנית המקורית הייתה ללכת ישירות לארץ ישראל ולהגיע תוך שבועות ספורים, בהנהגת משה רבינו, ואהרן הכהן. כל דור יוצאי מצרים היה אמור להגיע לארץ ישראל תוך קצת יותר משנה, במקום ארבעים שנה במדבר. אך אנו יודעים מה קרה. המסע נקטע. תחילה על ידי המתאוננים, לאחר מכן באשמת המרגלים, שחטאם גרם לעיכוב של ארבעים שנה, והמצב התדרדר עד למרד קרח ועדתו.

בהרבה החניות במדבר היו תרעומות ומחלוקת, עד כדי "זכרנו את הדגה הבצלים השומים הקישואים והאבטיחים וכו'", כאילו החיים בשיעבוד מצרים היו טובים יותר מאשר החיי חירות במדבר.

זה נושא מרכזי בספר במדבר – המאבק בין רגשות מנוגדים העולים בליבות העדה על יד מסע זו. זה לא רק סיפור של "לעבור בית", זהו סיפור של מסע רוחני המלא אתגרים בבחינת "מי יעלה בהר ה'". עזיבת מצרים טומנת בתוכה את ההתרחקות מעבודה זרה ומהגשמיות, וההליכה בדרך לארץ ישראל היא בסוד עליה רוחנית לאמונה וחיבור בה'. מסע זו עוברת דרך הר סיני לקבלת התורה, זאת הייתה החנייה המרכזית, כשהאומה הצעירה הייתה מאוחדת באמונתה בה' וקיבלה את התורה בנעשה ונשמע, כאיש אחד בלב אחד. אחדות זו של כלל ישראל הייתה הכרחית להשראת שכינת ה' בתוכם, וכאן היא נקודת הפתיחה של ספר במדבר.

אומה חדשה שרק עכשיו נולדה ביציאת מצרים, שעדיין לא הגיעה למנוחה והנחלה אלא נודדת במדבר, הזקוקה להתפתחות לאומית ורוחנית, היא בבחינת צאן הזקוקה לרועה. והיה להם אחד כזה: משה רבינו, המכונה בזוהר "משה רעיא מהימנא", הרועה הנאמן, וישראל צאן מרעיתו.

ירמיהו הנביא תיאר את בני ישראל שיצאו ממצרים כצעירים ומלאי אמונה: כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה (ירמיהו ב, ב). רש"י מפרש: "ומהו חסד נעורייך? לכתך אחרי שלוחי, משה ואהרן, מארץ מיושבת למדבר בלא צידה לדרך, כי האמנת בי". הם הלכו למדבר שממה, ללא צידה. הם מיהרו לצאת כי צוו על כך, בביטחון במשה רבינו שה' משחררם. אמונתם עמדה להם ולא איכזב. ה' דאג להם. לא היו צריכים לעבוד לפרנסתם. הם קיבלו מן, ומי באר שהתגלגל איתם בכל מסעם. ענני הכבוד לא רק הנחו אותם אלא גם הגנו עליהם בכל מקום.

אך זה היה זמני, עד הגיעם לארץ ישראל, ושם היו צריכים לכבוש את הארץ, לעבוד את האדמה, ולשלב את החיים הטבעיים עם לימוד התורה, עבודת ה', והשראת השכינה. האומה הצעירה הייתה צריכה להתבגר לאומית ורוחנית עד שתוכל לעזוב חיים מוגנים ורוחניים כאלו של המדבר ולהשיג בטחון הנובע מאמונה לקראת החיים בעולם הארצי. תהליך זה כלל ארבעים ושתיים מסעות, ארבעים ושתיים דרגות של התעלות רוחנית, על פני ארבעים שנה, כמפורט בפרשת מסעי, עד שהגיעו למוכנות רוחנית להילחם במלכי כנען ובהשפעתם הרעה.

ישנה דעה אחרת הסבורה כי שני הפסוקים המוקפים באותיות נו"ן הפוכות הושטלו במקומם בפרשת בהעלותך כדי להפריד בין פורעניות לפורעניות (שבת קטז, א). הפורעניות השניה היתה המתאוננים בצד השני של "ויהי בנסע". מה היתה הפורעניות בצד הראשון? "ויסעו מהר ה'", ואמר רבי חמא ברבי חנינא: שסרו מאחרי ה' כתינוק הבורח מבית הספר (שבת קטו, ב). "לתיבת "מדבר" יש שורש משותף עם "דבר", מילה או דיבור. המדבר היה המקום שבו קיבלו בני ישראל את דבר ה', התורה. הגמרא מתארת אותם כבורחים מהר ה'. ניתן לפרש על דרך המליצה שהם ברחו ממדבר סיני, כלומר מדבר ה' – מהמילים האלוקיות של התורה שניתנה בהר סיני.

חז"ל מפרשים כי שם "סיני" ניתן לקריאה גם כ"שנאה" (שבת פט, א). כשניתנה התורה לבני ישראל, שאר האומות קינאו בהם ושנאו אותם. וכך, כאשר בני ישראל בורחים מהתורה בסיני, השנאה הזאת מתהפכת עליהם ושורה ביניהם. חוסר אחדות, שנאת חנם, ופילוג, עשה שמות באחדות העם. זה, למרבה הצער, הקל על הנפילה: המתאוננים, המרגלים, ומחלוקת קרח. לשון הרע, מרד, וחוסר אחדות קרעו את מרקם העדה, ונגזר עליהם לנדוד ארבעים שנה.

"מעשה אבות סימן לבנים" וניתן תמיד ללמוד לקחים מאבותינו. המדבר הוא דגם לעם נע ונד בגלות. המסע במדבר היה תהליך של גאולה המבריח מהקצה של החילוץ ממצרים עד לקצה הגאולה

הסופית בהגעה לארץ ישראל לאחר ארבעים ושתיים דרגות של זיכוך רוחני. אך לזה יש צורך בהכוונה נכונה על ידי מנהיגים מעולים. האומה הצעירה, בני ישראל, זכתה למנהיגים הגדולים ביותר, משה רבינו ואהרן הכהן. תחת הנהגתם זכו לקבלת התורה בהר סיני והגו בה תדיר במדבר איפה שאין טרדות והסחות ופרנסתם הייתה מוכנה להם מלחם אבירים המטהרת את הלב לקבל דברי תורה, "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן", ואט אט, למרות הכישלונות, עלו ונתעלו לבגרות הרוחנית הנצרכת לביאת הארץ. אך אנו, במה נזכה לגאולה?

עלינו להתאזר בעוז להקדיש עצמנו מחדש ללימוד התורה שקיבלנו ממשה רבינו, המורה שלנו לעד, וגם בזמן הגלות ע"י לימוד התורה נמשכת מנהיגותו של משה רבינו, רעיא מהימנא עד היום, ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה. אהרן הכהן, שהיארצייט שלו, היארצייט היחיד המוזכר במפורש בתורה, מצוין באופן ייחודי בסדרה האחרונה של ספר במדבר, ראש חודש אב, – משמש לנו מודל למצוות בין אדם לחבירו. אהרן הנודע במסורת האומה כאוהב שלום ורודף שלום. בפרשת נשא, ישנה ברכת כהנים, שאהרן היה הראשון לברך בה באהבה, עם המילים הסוגרות וישם לך שלום. עלינו להתבונן בדמותו של אהרן ולשאוב מסר מזה שהיארצייט שלו בחודש אב, שנוכל ללכת בעקבותיו וללמוד ממנו אהבת ישראל לתקן את חטא שנאת חנם שהביא לחורבן בית המקדש, שנחרב בתשעה באב, שהיה הלילה שבו המרגלים הכשילו את בני ישראל בלשון הרע, ועל ידי אהבת ישראל לא ניכשל בזה עוד.

הנו"נים ההפוכות המקיפות את פרשת "ויהי בנסוע הארון..." מייצגים את ענן ה'. הענן הנחה והגן על בני ישראל. הפסוק הראשון, ויהי בנסוע, מתייחס למסעות בני ישראל, הכולל את מצב הגלות הלא יציב שלנו. הפסוק השני, "ובנוחה יאמר שובה ה'...", מתייחס לזמן שבו בני ישראל יהיו במנוחה והשכינה תשרה עמם, לזמנים שבהם היינו

יושבים לבטח בארץ ישראל עם בית המקדש, וגם לגאולה העתידה
שאז יתקיים בנו "שובה ה' רבבות אלפי ישראל".

יהי רצון שנגיע לגאולה שלמה במהרה בימינו, אכיה"ר.

שלמה יוסף געליבטער

כ"ז תמוז תשפ"ה

עניינים שנתבארו

פרשת במדבר

א

הקבלות בין הר סיני למשכן

נקודת מוצא למבצע גדול

פקודת ישראל לעומת פקודת הלוויים

צבא ישראל לעומת צבא ה'

הלוויים בסוד חומת מגן

ב

חשיבות קריאת פרשת במדבר לפני שבועות

עניין "מדבר" ונחיצותו לקבלת התורה

פרשת במדבר – ישראל בשיאו הרוחנית

"הבריחה מסיני" ראשית הפורעניות

קוראים פרשת במדבר לפני שבועות כדי

להזכיר ולהתחבר לאווירת הר סיני

פרשת במדבר

א

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר."

הקבלות בין הר סיני למשכן

ויש להעיר במה שאמרה תורה "במדבר סיני", למה ציינה התורה המקום בו זה נאמר? דקדק האבן עזרא: "להודיע כי לא עלה משה אל הר סיני אחר היות הכבוד באוהל מועד". לאחר בניית המשכן, והשכינה שוכנת שם, שם שורה ענן הכבוד של ה', ומשה לא חוזר להר סיני.

יש דינים מקבילים בין הר סיני בזמן שהשכינה שרתה שם ובין המשכן. בהר סיני בזמן מתן תורה הפסוק אומר: "והגבלת את ההר סביב." בזמן מתן תורה היה אסור עלינו להתקרב להר סיני, במשכן יש לאו דומה: "והזר הקרב יומת." אחד התפקידים של הלויים היה לעמוד סביב המשכן, כפי שכתוב בפרשתנו, וזה היה ל"משמרת" - להוות מגן אנושי שיגן על המשכן ועל כלל ישראל, כך שאף אחד לא ייגש למשכן שלא כדין.

נקודת מוצא למבצע גדול

בתוה"ק בפרשתינו "באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר." ויש להבין הטעם, שהתורה מציינת הזמן והמקום, שהיה באחד לחודש השני בשנה השנית ובמדבר סיני. בעוד שהחזקוני לא מתייחס לשאלה בפסוק זה, אולם בסמוך על הפסוק "שאו את ראש כל עדת בני ישראל" כתב וז"ל "לפי שבתוך עשרים יום ייסעו ללכת לארץ ישראל." סדרי החנייה והמסע בסדר מופתי, עם דגלים כדרך צעידה צבאית, מבוארים בפרשתנו ובפרשת בהעלותך. ולכך כתבה התורה את התאריך והמקום מדוייקים, כנקודת יחס לתכנון

מחושב כדרך כל מבצע צבאי, שבנ"י יכינו עצמם בזמן הזה לעזיבתם את מדבר סיני בעוד עשרים יום ללכת ישירות לארץ ישראל. זה היה משימה גדולה בכל קנה מידה, וכ"ש לדברי רש"י שמשה רבנו היה אמור גם להיכנס איתם לארץ ישראל, אך בעוה"ר לא זכינו. היינו בבחינת צבא ה', וזה משמעות המחנות במדבר, בבחינת "כי ה' מאלוקיך מתהלך בקרב מחניך" מחנה צבא ה' עם המשכן ה' במרכז - "מתהלך בקרב מחניך" ממש, כפשוטו. כל השבטים נמנו בבחינת "כל יוצא צבא", ה' מכין את ישראל צבאותיו לקראת צעידה עם הארון לכבוש את ארץ ישראל.

פקודת ישראל לעומת פקודת הלויים

זמן פקודת הלויים שונה משאר כל אדם. במפקד הלויים נאמר "פקודיהם במספר כל זכר מכן חודש ומעלה וגו' (ג, כ"ב). לעומת שאר כלל ישראל שנמנו מגיל עשרים שעבור הישראלים זה נקרא "כל יוצא צבא", הלויים נמנו כבר מהגיל הרך של חודש בלבד. רש"י ביאר שהלויים נמנים מהגיל בו הם יוצאים מחזקת נפל. זאת אומרת שבעצם הלויים נמנים כבר מבטן אמם, אך צריכים לצאת מחזקת נפל לחזקת בר קיימא. הרשב"ם מוסיף עוד פן, שהלויים באים לפטור את הבכורות שחייבים בפדיון מגיל חודש ומעלה כשהם בעצמם יוצאים מחזקת נפל, ולכן הלויים שמחליפים את הבכורות נמנים מגיל חודש כנגד הבכורי ישראל בני חודש שהם פודים.

צבא ישראל לעומת צבא ה'

זמן ראשית עבודת הלוי שונה מ"אנשי צבא" הישראלים. עבודת הלויים הוא מכן שלושים, זה עשר שנים יותר מהישראלים שנחשבים "יוצאי צבא" מגיל עשרים. הרי זה בא ללמדנו דבר גדול בנוגע לעבודת ה', להיות בצבא ה' ממש, כדי לשרת לפני ה': להגיע לרמה הנדרשת של קדושה, צריך להתחיל כמעט מלידה ועד שלושים שנה, ועוד עשר שנים מעבר ל"צבא ישראל". אנחנו יכולים ללמוד מכך על

הדרישות של עבודה בקדושה שצריך הכנה רבה יותר מאשר עבודות אחרות במסגרת תפקידנו כעם ישראל.

הלוויים בסוד חומת מגן

הלויים הגנו על המשכן שהוא ההגנה לכל ישראל. המשכן הקדוש שבליבו ארון ה', שנמצא בעצם בלב כל כלל ישראל. לשברי הלוחות הנמצאים בארון היוצא איתנו למלחמה יש את הכוח להביס את אויבינו. שברי הלוחות באים להזכיר לנו לחזור בתשובה, כמו שביארנו בכמה מקומות, וזה מה שמעניק לנו את הזכות להתגבר על אויבינו. "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר". באמונה בה' ננצח ובעז"ה אנחנו עתידים לצאת מהגלות הקשה הזאת ע"י אמונה והתשובה הבאה מכוחה, אמן!

ב

חשיבות קריאת פרשת במדבר לפני שבועות

כשהחג דשבועות מתקרב, זכר למתן תורה, מנהג ישראל לקרות פרשת במדבר בשבת שלפני החג. מנהג זה מובא בשולחן ערוך (אורח חיים תכ"ח, ד). הטעם הראשי הוא שפרשת במדבר משמשת כחיץ בין התוכחה שבפרשת בחוקותי לבין שמחת שבועות. הקללות והאזהרות הקשות בסוף ספר ויקרא עלולות להטיל אווירה קודרת על החג. לכן קורין במדבר, כדי שהקהל ייכנס לשבועות בשמחה וציפייה ולא בחרדה, כדי שהציבור ייכנס לשבועות עם חיוך, עם התעלות, ולא בפחד ועצבות (מגן אברהם תכ"ח, ד; משנה ברורה תכ"ח, יז).

עניין "מדבר" ונחיצותו לקבלת התורה

אף שזהו הטעם העיקרי, יש שמוצאים קשר בין במדבר לשבועות. התורה ניתנה במדבר, מקום חסר בעלות, עסקים, וכל דבר המסיח את

הדעת, ועל הכל, המדבר מרמז על ענווה ופתיחות לקבל דבר ה' (במדבר רבה א, ז). המדבר מלמד שהתורה נקנית רק למי שמפנה את עצמו וכל ליבו מכל ענייני עוה"ז וכל ניסיונותיו, שאיפות לכבוד וכל מותרות, כמדבר, ריק מכל דבר המסיח את הדעת מתורת ה'.

פרשת במדבר – ישראל בשיאו הרוחנית

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּאֶתְדֹשׁ לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר (במדבר א, א).

בהעמקה, הפרקים הפותחים בספר במדבר מציגים תמונה נפלאה ומעוררת השראה, ממש מחיה לנפש! בני ישראל עדיין חונים למרגלות הר סיני, לאחר כמעט י"א חודשים של לימוד תורה תחת הנהגתו הישירה של משה רבינו. תקופה זו היא שיא הרוחניות, עלייה שממש אין לה שיעור, שבו כל העם מאוחד בדברי תורה מאת ה'.

"הבריחה מסיני" ראשית הפורעניות

וַיִּסְעוּ מֵהַר ה' דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאָרוֹן בְּרִית ה' נֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה (במדבר י, לג).

רק מאוחר יותר, בפרשת בהעלותך, התחילו בני ישראל לנוע מהר סיני (במדבר י, לג), והארון, עם הלוחות, ליווה אותם. בתיאור המסע, "ויהי בנסוע הארון", התורה מקיפה שני פסוקים אלו בנונים הפוכות, דבר ייחודי.

לדעת אחת בתלמוד (שבת קטז, ע"א), פסוקים אלו נחשבים כספר בפני עצמו. דעה אחרת אומרת שהם הועברו לכאן כדי להפריד בין שתי פורענויות, מה הן הפורעניות?

הפסוקים שאחרי "ויהי בנסוע" מתארים פורענויות, החל מ"ויהי העם כמתאוננים". אך התלמוד מתאר את הפורענות הראשונה באופן מפתיע: **פורענות ראשונה "ויסעו מהר ה'" ואמר רבי חמא ברבי חנינא שסרו מאחרי ה'.**

הרמב"ן (על במדבר י, לה) מבאר את המדרש: **אבל עניין המדרש הזה מצאו אותו באגדה, שנסעו מהר סיני בשמחה כתינוק הבורח מבית הספר, אמרו שמא ירבה ויתן לנו מצוות, וזהו ויסעו מהר ה'.**

נסעו כילד הבורח מבית הספר, וזה נקרא פורענות ואפילו שסרו מאחרי ה' מפני שהם לא רצו עוד ללמוד על עוד מצוות ולהתחייב בהן. הרמב"ן מבאר שהמסע, שהיה אמור להיות צעידה מהירה וישירה לארץ ישראל, בסופו של דבר נדחה כתוצאה שיצא מהתנהגות זו. חטא המרגלים חתם את גורלם והאריך את המסע לכמעט ארבעים שנה.

קוראים פרשת במדבר לפני שבועות כדי להזכיר ולהתחבר לאווירת הר סיני

אך לפני נקודה זו, בתחילת ספר במדבר, כל הנוכחים במעמד הר סיני היו בשיא ההישג הרוחני, בעיקר בעיתוי הזה רק **חודש לאחר הקמת המשכן**, עם הכוח לרשת את ארץ ישראל עם משה רבינו, ולממש את ייעודם וייעוד כנסת ישראל לעתיד במהירות.

לכן, קריאת פרשת במדבר לפני שבועות אינה רק כדי להפריד מהשלליות של התוכחה וקללותיה, אלא גם מזכירה את המוכנות הרוחנית של עם ישראל בסיני, שהיה אז בשיאו. כשאנו נערכים לקבל את התורה מחדש בשבועות, אנו מוזמנים וקוראים לדמיין את עצמנו במצב נעלה זה—לומדים תורה בבהירות ומסירות, משוחררים מדאגות חומריות, תחת חסות השכינה. זו ההקדמה האולטימטיבית לשבועות, המעוררת אותנו לשאוף לאותה טהרה ומסירות בלימוד התורה ובחיינו.

פרשת במדבר – ערב שבועות

כידוע, ברוב רובם של השנים, קוראים בשבת שלפני חג השבועות את פרשת במדבר. רבינו המהרא"ל דרש בשבת זו דרשה מיוחדת וכינה אותה: **"שבת שלפני שבועות"**.

פתח רבינו ודרש על דברי הגמרא המפורסמים:

לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת ומניחו בחיקו ואומר למי שעסק בה יבא ויטול שכרו... (הגויים מתקבצים וגם הם רוצים "שכר", אך הקב"ה דוחה אותם. ואז...) אומרים לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם! ישראל שקיבלוה היכן קיימוה? ... אמר להם הקב"ה: שמים וארץ יעידו בהם שקיימו את התורה כולה. אומרים לפניו: ריבוננו של עולם! שמים וארץ נוגעין בעדותן, שנאמר "אם-לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא-שמתי" וכו'.

...מאי דכתיב "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי"? מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית, ואמר: אם ישראל מקבלין את תורתך - מוטב; ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו וכו'.

...מאי דכתיב (תהלים עו, ט) "מִשְׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ דִּין אֶרֶץ יִרְאֶה וְשָׁקְטָה" אם יראה, למה שקטה? ואם שקטה, למה יראה? אלא -

בתחלה יראה (שמא לא יקבלו ישראל התורה ותחזור הארץ לתוהו ובוהו). ולבסוף (כשקבלוה בנעשה ונשמע) שקטה.

למדנו מכאן בקיצור: השמים והארץ "פסולים לעדות" על כך שישראל קיימו את התורה במשך הדורות, משום שכל קיום השמים והארץ תלוי בכך שישראל קיימו את התורה. וזאת משלשה מקורות: א. הפסוק "אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. ב. ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי. ג. ארץ יראה ושקטה. שמכל הנ"ל מבואר שקיום סדרי עולם תלוי בקבלת התורה.

והקשה רבינו את קושית הקדמונים, שבפסוק "יום השישי" נאמר שקיום העולם הוא בזכות יום השישי בסיון, וקשה דקייל"ן כר"י שהתורה ניתנה לישראל בז' סיון? קושיא זו מתחלקת לשתי קושיות: מצד אחד, כיון שקיום העולם הותנה בקבלת התורה בו' סיון, א"כ איך התקיים העולם עד ז' בסיון ללא התורה? ומצד שני קשה, כיון שבבריאת העולם נקבע תאריך ו' סיון למתן תורה, מדוע דחה הקב"ה ליום ז' סיון? את שני הקושיות תירץ רבינו באמצעות שני משלים נפלאים.

וכך תירץ רבינו את הקושיא הראשונה: ראובן היה חייב סכום כסף אדיר לשמעון וקבע לו תאריך פירעון. בהגיע יום הפירעון הזדרז שמעון כבר בבוקר לגבות את חובו משמעון, אולם ראובן לא פרע לו מיד. שמעון לא יכול היה לתבוע מראובן בחזקה ולגבות ממנו את חובו, כי הרי עוד היום גדול. וכך הסתיים היום וראובן לא פרע את החוב. עכשיו כבר יכל שמעון לפתוח בהליכי גבייה ולהוציא את חובו בכח, אלא שאין בית דין בלילה. ולכן המתין שמעון עד הבוקר שלמחרת. למחרת בבוקר מיד הזדרז ראובן ופרע את החוב. וכבר לא היתה לשמעון שום טענה עליו. וכך בדיוק היה במתן תורה. ביום ו' סיון תבע הקב"ה מהעולם כולו "לפרוע את החוב" שישראל יקבלו את התורה. ואם לא יקבלו אזי.... העולם כולו סער מתביעתו של הבורא, אולם, כל אותו היום עדיין לא קרה כלום. וכן בלילה שלאחריו "אין בית דין בלילה". ולמחרת בבוקר מיד ניתנה התורה

וכבר אין שום טענה על העולם. אירוע זה נרמז במקור השלישי שהביאה הגמ': **מִשְׁמִיִּם הַשְּׁמַעַתָּ דִּין אֶרֶץ יִרְאָה וְשִׁקְטָה**. ביום ו' סיון הקב"ה תבע את העולם לדין על התנאי של קיום העולם, והארץ יראה ורעדה שמא לא יתקיים התנאי וחס ושלום... ואז ביום ז' סיון כשניתנה התורה שקטה ונרגעה הארץ. בתחלה יראה, ולבסוף שקטה!

אולם מדוע באמת לא ניתנה התורה בתאריך המקורי, בו' סיון? סיפר רבינו: גביר גדול היה גר בארמון מפואר עם כל בני ביתו, אולם את בנו יחידו הוא שלח לגור בבית רחוק, שהיה נראה לכאורה קטן ונמוך. אולם באמת הכל תוכנן באופן שהיו מתוחים חבלים דקים (א.ה. חוטי חשמל?).. מהבית הקטן לארמון והם שהחזיקו את כל הארמון. והגביר הגדול היה משקיע בקביעות סכומי כסף נכבדים לתחזוק הבית הקטן שהחזיק את הכל. יום אחד שאלו בני הבית את הגביר: מדוע אתה משקיע בבית הקטן והנמוך ואינך משקיע בארמון הגדול עצמו? ואז, במקום תשובה, הגביר נתן מכה אחת לבית הקטן... ומיד הזדעזע כל הארמון וכמעט מט ליפול. מיד הבינו כולם כמה חשוב לתחזק את הבית הקטן.

כך בזמן מתן תורה, מלאכי השרת טענו נגד מתן התורה לארץ ואמרו לפני הקב"ה מדוע אתה נותן את התורה לעולם הזה הקטן והשפל: **הִי אֲדֹנָינוּ מִה־אֲדִיר שְׁמָהּ בְּכָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּנְהַ ה' הוֹדֵף עַל־הַשְּׁמַיִם!** תשאיר את התורה בארמון הגדול, בשמים! והקדוש ברוך הוא רצה להראות למלאכים שקיום כל הבריאה כולה ואפילו המלאכים עצמם תלוי אך ורק בקיום התורה למעשה ע"י עם ישראל, והנשמות של עם ישראל מגיעות ממקום גבוה יותר מן המלאכים, ולכן עיכב הקב"ה את מתן התורה ביום אחד, ומיד רגש והזדעזע כל העולם כולו, עליונים ותחתונים, מיראה ופחד שמא לא תינתן תורה לישראל וח"ו ייחרב הכל. ואז, ע"י אירוע העיכוב של יום אחד במתן תורה, הבינו המלאכים והסכימו למתן התורה לארץ. כשכולם הבינו את מעלתם המחייבת של ישראל, שהעולם מוכרח שישראל יקיימו את התורה! ואז רצו ואף שמחו במתן תורה לישראל.

**עֲלִיּוֹנִים שָׁשׂוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלְזוּ, בְּקַבְּלַת תּוֹרַת הַכְּתוּבָה
מִסִּינַי.**

**תָּאֵר כֵּלָּה מְאֹד נִתְעַלָּה, בְּקַבְּלַת יוֹם זֶה עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים.
רבינו סיים את הדרשה בלשון זה: הרחמן יזכינו להיות מנוצרי
עדותיו ותורתו! אמן.**

עניינים שנתבארו

לחג השבועות

א

חג מתן תורתנו – יום של שמחה לנשמה ולגוף

דוקא בעצרת יום נתינת התורה כו"ע מודו דבעינן לכם
כיון שפרחה נשמתם וחזר לגופם זכר לזה עושים גם אכילה
גשמית

ב

הטעם שחג השבועות נקרא בפי חז"ל עצרת, ושמחת תורה
נקרא במקרא עצרת

המשותף לשבועות ולשמחת תורה

עניינים שנתבארו
לחג השבועות

ג

חג השבועות – חג חידוש הבריאה

קישוט הפרחים לרמז שבזכות קיום התורה יש קיום לכל
העולם

עוד כמה טעמים לקישוט בית הכנסת באילנות

ד

ענייני מגילת רות

עניין מצוות לקט שכחה ופאה בפרשת המועדים

הצטלבות לקט שכחה ופאה חג השבועות ומגילת רות

עומק עניין "פלוני אלמוני"

בועז רק ביקש להקים שם למחלון ובזה זכה לשם טוב לנצח

דברי המהר"ל על ההקשר בין לקט שכחה ופאה לקרבנות

עניין "כאילו בנה בית המקדש"

לחג השבועות

א

חג מתן תורתנו – יום של שמחה לנשמה ולגוף

ידוע מה שנחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע (פסחים סח, ב), אם שמחת יום טוב רשות או חובה, דרבי אליעזר סבר שמחת יום טוב רשות, ורבי יהושע סבר שמחת יום טוב חובה, ולמאן דאמר חובה, אמרו חלקהו, שמחלקים חציו לה' בתורה ותפילה, וחציו "לכם", במאכל ומשתה וכל מיני עונג יום טוב.

דווקא בעצרת יום נתינת התורה כו"ע מודו דבעינן

לכם

ואמרו עוד שם, שיש ימים טובים שבהם מודה רבי אליעזר לרבי יהושע ששמחת יום טוב חובה, וחייבים לדעת כולם לחלק את היום "חציו לה' וחציו לכם", אחד מהימים הוא חג השבועות וכלשון חז"ל "הכל מודים בעצרת (שבועות) דבעינן נמי לכם – מ"ט יום שניתנה בו תורה הוא" פירוש – חייבים לאכול ולשתות חצי מהיום בשבועות מפני שבו ניתנה התורה. ולכאורה קשה הרי איפכא מסתברא, ביום שניתנה התורה היינו צריכים ללמוד תורה כל היום, ולא להיות חייבים לאכול ולשתות חצי מהיום. רבים וטובים ממני כבר ישבו על מדוכה זו אך תורה היא וללמוד אני צריך ואענה גם אני חלקי בעזה"ת.

בגמרא (שבת פח, ב) דרשו מהפסוק "נפשי יצאה בדברו" (שיר השירים ה, ו) שכששמעו ישראל את הדברות מפי הקב"ה פרחו נשמתן, והיו ממש ללא גוף, הוריד עליהם הקב"ה הטל שבו עתיד להחיות את המתים והקימם לתחיה, הרי דבמתן תורה היינו ממש כמלאכי השרת ללא גוף, אולם שוב חזרנו להיות כבני אדם, כשהחזירו לנו את נשמתנו.

כיון שפרחה נשמתם וחזר לגופם זכר לזה עושים גם אכילה גשמית

לפי זה, דברי הגמרא בפסחים הנ"ל מובן כמין חומר, בשבועות חייבים "חציו לה' וחציו לכם" בגלל שבו ניתנה התורה ובמתן תורה פרחה נשמתן, והיו כמלאכי השרת בבחינת כולו לה', וגם חזרנו לתחיה בכדי לעבוד את ה' על פי התורה שזה רק אפשר על ידי גוף, שזו תכלית מתן תורה לבני ישראל, ולא למלאכי השרת, ועלינו להודות ולשמוח על הנס של תחיית המתים ולתת ביטוי לכל מה שהיה. ביום שניתנה תורה חייבים חציו לה' וגם חציו לכם על התחיית המתים שהיה לנו.

ב

הטעם שחג השבועות נקרא בפי חז"ל עצרת, ושמחת תורה נקרא במקרא עצרת

בספר "נתיבות שלום" על חג השבועות, דן בכך ששבועות נקרא בפי חז"ל "עצרת" ויש עוד יום טוב שנקרא עצרת, והוא שמחת תורה, שנקרא שמיני עצרת על פי מה שכתוב בתורה "וביום השמיני עצרת תהיה לכם". למרות ששבועות לא נקרא "עצרת" בתורה, חז"ל קראו לשבועות עצרת, כדאיתא בגמרא (ר"ה טז, א) "בעצרת נידונים על פירות האילן" ובגמרא בפסחים שהבאנו לעיל. ואונקלוס (במדבר כח, כו) מתרגם את המילה "בשבועותיכם" כ-"בעצרתיכון".

הנתיבות שלום מבאר, שהסיבה היא שהם מסמנים סוף תקופה של חמישים יום, שבועות, כפי שנאמר בתורה, "וספרתם לכם... תספרו חמישים יום". הספירה מסתיימת בשבועות, זה עצרת. שמיני עצרת אף הוא מסמן סיום תקופה של חמישים יום שמתחילים בראש חודש אלול. תקופת זמן זו כוללת את כל המועדים, הימים הנוראים,

ראש השנה, יום כיפור וסוכות, כשסיום תקופה זו זה שמיני עצרת. שני הימים נקראים "עצרת" כי הם הפסגה של חמישים יום של קדושה שיש פעמיים בשנה.

המשותף לשבועות ולשמחת תורה

יש עוד משהו משותף לשני הימים, אנחנו חוגגים את קבלת התורה בשבועות, בשמיני עצרת אנחנו גם חוגגים עם התורה - שמחת תורה, אין מצוות עשה מיוחדות לשני הימים האלה. אנחנו לא אוכלים מצה, לא נוטלים ד' מינים, ולא תוקעים בשופר, אבל אנחנו חוגגים עם התורה בלבד - קבלת תורה בשבועות, ושמחת התורה בשמיני עצרת. שני הימים הטובים הם זמן לאהבה ודבקות בה' על ידי תורתו שנתן לנו.

ג

חג השבועות – חג חידוש הבריאה

בפרשת בראשית, רש"י מביא ב' ביאורים לפסוק "ויהי ערב ויהי בוקר יום ה'שישי". הביאור השני, מבוסס על הגמרא (ע"ז ג, א), לגבי השאלה מדוע יום שישי שונה משאר הימים ומקבל את "ה" הידועה. רש"י מסכם את דברי הגמרא שכל מעשה בראשית היו קיימים במצב של "על-תנאי" עד ל"יום השישי" שהוא שישי בסיון המוכן - מזמן הבריאה - למתן תורה.

לפי הגמרא, ה' אמר במפורש למעשה בראשית, "אם ישראל מקבלים את תורת"י ב-ו' בסיון, "מוטב, ואם לאו, אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו". בל יתואר השמחה של כל מעשה בראשית, כשכלל ישראל קיבלו עליהם את התורה כעבור יותר מאלפיים שנה, לא רק כלל ישראל שמחים, אלא כל מעשה בראשית שמחים.

קישוט הפרחים לרמז שבזכות קיום התורה יש קיום לכל העולם

ובזה נלענ"ד, לתת עוד טעם לשבח למנהג שמקשטים את הבית ובית הכנסת בענפים ופרחים בשבועות. הסיבה היא שאנחנו רוצים לחגוג יחד עם הבריאה, אפילו הצמחים. אפילו הענפים. אנחנו מכניסים אותם לבית הכנסת ולבתים שלנו כדי לחגוג יחד איתם שהם קיבלו את הזכות להמשיך ולהתקיים ב-ו' סיון. **יש לנו התחייבות תמידית ללמוד תורה בכל יום כדי לקיים את העולם**, כפי שהראיתי ב"חמודי שי" על פרשת בהר, בכל יום צריך לראות את התורה כחדש, כאילו קבלנו את התורה מחדש. הבאתי ראיה מברכת התורה שהוא בלשון הווה, "ברוך אתה ה' נותן התורה".

האירוע המרכזי היה בשבועות. יום זה הוא הזמן העיקרי, זכר למתן תורה בסיני, אבל אנחנו בעצם מקבלים את התורה בכל יום יום. **אנחנו מקבלים מתנה מאת הקב"ה, והתפקיד שלנו הוא לקבל את המתנה בזרועות פתוחות.** בדרך זו אנחנו משתתפים בקיום בריאת העולם ובקיומנו. הקיום שלנו, הרוחניות והגשמיות שלנו, תלויים בלימוד תורה. זו המחויבות שלנו.

עוד כמה טעמים לקישוט בית הכנסת באילנות

יש מספר סיבות למנהג העתיק של קישוט הבתים ובתי הכנסת בירק לשבועות. אחת הסיבות היא שנזכור ש"**בעצרת נידונים על פירות האילן**" ועלינו להתפלל עליהם.

עוד טעם, שבזמן מתן תורה נאסר על החיות לרעות לרגלי ההר, וזה **תימה**, הרי הר סיני נמצא במדבר סיני, אז מהיכן יהיה דשא ועשבים במדבר? **אלא שנעשה נס על הר סיני וכל מיני צמחים גדלו לרגלי ההר בזמן מתן תורה.** כדי לציין את הנס, אנחנו מקשטים את הבתים ובתי הכנסת בירק.

עוד י"ל ע"פ מאמר רבי יהושע בן לוי (שבת פח, ב) "כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים". משמעות העניין שהייתה לנו תפיסה מיוחדת על כל אחד מעשרת הדיברות, אנחנו חוונו כל דיבור בעזרת כל החושים שלנו, לא רק שמענו את המילים אלא גם ראינו אותם ואף הרחנו אותם. כל החושים היו שותפים ולכל דיבור היה ריח ייחודי. כדי לציין נס זה, את היופי של קבלת התורה ואת העובדה שחוונו את מתן תורה מה' דרך כל החושים שלנו, כולל ריחות בשמים, אנחנו מכניסים פנימה פרחים בעלי ניחוחות שונים.

אלו חלק מטעמי המנהג, וישנן טעמים נוספים. הגר"א חשש שמנהג זה, למרות שהוא עתיק ומבוסס, עלול להראות כחיקוי של מנהגי הגויים ולכן רצה לבטלו, אך זה מנהג עתיק ומבוסס, בעל מסורת עתיקה.

ויה"ר שנזכה לקחת יום גדול זה, ונקשט עצמנו בציצים ופרחים של תורתנו הקדושה, ולהיות חבוקים ודבוקים בה, כמדריגת משה רבינו ע"ה, שהיה כולו לה', כשקבל תורה ובכל ארבעים יום לא אכל ומים לא שתה, ונזכה ע"י לימוד התורה להתעלות ולהתקדש בקדושה של מעלה, ויושפע לנו שפע רב בכל העולמות, ויהיה לזכות לכולנו, ונזכה לביאת משיחנו.

ד

ענייני מגילת רות

עניין מצוות לקט שכחה ופאה בפרשת המועדים

בְּקִצְרְכֶם אֶת־קִצִּיר אֲרָצְכֶם לֹא־תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵה בְּקִצְרְךָ וְלִקַּט קִצִּירָהּ לֹא תִלְקַט לְעַנִּי וְלַגֵּר תִּעְזַב אֹתָם אֲנִי ה' אֱ־לֵהֵיכֶם (ויקרא כג, כב).

בפרשת אמור יש את פרשת המועדים הכוללת את השלש רגלים, ראש השנה, ויום הכיפורים. מעבר לקריאת פרשה זו כחלק מפרשת אמור שקוראים פעם בשנה, פרשת המועדים שבתוך פרשת אמור היא הקריאה לכמה מהמועדים. פרשת המועדים פותחת עם חג הפסח, וממשיכה לימי העומר, שבועות, ראש השנה, יום כיפור, וימי הסוכות. אך לאחר חג השבועות, לפני ראש השנה, יש את הפסוק הנ"ל על מצוות לקט, שכחה ופאה שלכאורה אין זה מקומו, וזה משני טעמים:

(א) זה לא מהלכות המועדים.

(ב) המצוה הזו נאמרה ממש בפרשה הקודמת, אז למה לחזור עליה כאן.

המפרשים עמדו על שאלה זו, ואני אביא שניים מהראשונים הקדמונים כדי לשפוך אור על שאלה זו.

רש"י בד"ה "ובקצרכם" – "חזר ושנה לעבור עליהם בשני לאוין. אמר רבי אבדימי ברבי יוסף מה ראה הכתוב ליתנם באמצע הרגלים פסח ועצרת מכאן וראש השנה ויום הכפורים וחג מכאן? ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו".

האבן עזרא בד"ה "ובקצרכם את קציר ארצכם" - פעם שנית, כי חג שבועות בכורי קציר חטים, הזהיר שלא תשכח מה שצויתך לעשות בימים ההם.

הצטלבות לקט שכחה ופאה חג השבועות ומגילת רות

דברי האבן עזרא מובנים היטב, אך לפי רש"י, ודברי רבי אבדימי שהביא, עדיין יש לתמוה, שהרי היה אפשר להכניס את הפסוק הזה של הציווי של לקט שכחה ופאה בכל מקום בפרשת המועדים, ולמה התורה בחרה להכניס את זה דווקא לאחר חג השבועות?

והנה כשהתבוננתי בפסוק נזכרתי בספר רות שכל הספר סובב על החסדים שבועז גמל לרות על ידי המצוות האלה של לקט שכחה ופאה

שהייתה גם ענייה וגם גיורת, כנזכר בפסוק, שבסופו של דבר בנה את מלכות בית דוד. יש הרבה לדרוש על עומק פנימיות העניין שע"י חסד זוכים לבניין המלכות, אבל לעת עתה נתבונן בהקשר של העיתוי כדברי אבן עזרא. רות התחילה את המסע שלה ליהדות ולעם ישראל וחזרה עם נעמי "בתחילת קציר שעורים" (רות א, כב) שפירש רש"י שזה קצירת העומר וכידוע ימי העומר הם ההכנה לקבלת התורה בחג השבועות. ובאמת מתן תורה שבאותו דור של יציאת מצרים היה בבחינת גירות ממש, כדאיתא במסכת יבמות, ממש כמו שרות התגיירה.

כידוע, שמואל הנביא כתב את ספר רות להודיע חשיבות ייחוס דוד המלך, ובאמת ההילולא של דוד המלך היא בחג השבועות. ועיין בשפת אמת לחג השבועות שמוסיף רעיון נפלא שספר רות הוא כנגד קבלת תורה שבעל פה שדווקא מכוח תורה שבעל פה אנחנו דורשים "עמוני - ולא עמונית, מואבי - ולא מואבית" וזה כל ההכשר של בית דוד לבוא בקהל ה' ולהיות ראוי למלכות.

עומק עניין "פלוני אלמוני"

והנה ע"פ דברינו ודבריו הק' של השפ"א עלה בדעתי על מש"כ וַיֹּאמֶר הַגָּאֵל לָא אוֹכַל לְגָאֵל-לִי פְּנֵי-אַשְׁחִית אֶת-נַחְלָתִי גָאֵל-לָךְ אַתָּה אֶת-גָּאֵלְתִּי כִּי לֹא-אוֹכַל לְגָאֵל: (רות ד, ו).

רש"י ד"ה פן אשחית את נחלתי – "זרעי, כמו: 'נחלת ה' בנים'; לתת פגם בזרעי, שנאמר: "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'" וטעה בעמוני - ולא עמונית מואבי – ולא מואבית".

אפשר לומר מפני ש"פלוני אלמוני" חשש כל כך על שמו ושם משפחתו שלא יהי שום "פגם" בעיני הבריות בגלל הנישואין עם גיורת מואבית, ולא קיבל עליו באמונה שלמה את הפסק של השופט הצדיק ובית דינו, שהם הם כוח תושבע"פ, נענש מדה כנגד מדה, ונשתקע שמו ושם משפחתו לגמרי וידוע לנצח כ"כל פלוני אלמוני" והתקיים בו באופן מדויק מה שאמרו חז"ל "כל הרודף אחר הכבוד –

הכבוד בורח ממנו" (עירובין יג, ב), הוא רצה להתכבד בשמו ונשתקע שמו.

בועז רק ביקש להקים שם למחלון ובזה זכה לשם טוב לנצח

בניגוד גמור ל"פלוני אלמוני" בועז לא הביט להגדלת שמו אלא דווקא להקים שם למחלון, שהיה בעלה של רות, שמת ללא יורש להמשיך את שמו ושם משפחתו, ככתוב: "וְגַם אֵת רֹת הַמַּאֲבִיָּה אִשְׁתּוֹ מִחֲלוֹן קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהִקֵּם שֵׁם הַמֵּת עַל נַחְלָתוֹ וְלֹא יִפְרֹת שֵׁם הַמֵּת מֵעַם אָחִיו וּמִשְׁעַר מְקוֹמוֹ יַעֲדִים אַתֶּם הַיּוֹם" (רות ד, י). בועז רק רצה להקים שם למחלון ואפילו מעשה אציל זה היה מוכן לתת ל"פלוני אלמוני" לעשות במקומו, אם היה רק רוצה. זקני העיר בראותם את חוסר ה"אנוכיות" של בועז לברוח מהכבוד ורק לתת שם וכבוד לאחרים ברכוהו בזה הלשון "יתן ה' אֵת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֵל בֵּיתְךָ פְּרִיחַל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׂתִיָּהֶם אֵת בֵּית יִשְׂרָאֵל וַעֲשֵׂה חֵיל בְּאַפְרָתָה וּקְרָא שֵׁם בְּבֵית לְחָם" (רות ד, יא). מעבר לכל דברי חז"ל והמפרשים על מה שזקני העיר שכולם היו משבט יהודה הקדימו את רחל ללאה נ"ל להוסיף שהזקנים רמזו ל**בועז שהוא ממש בבחינת רחל** שהייתה מוכנה למסור את עצמה וכל חלקה בכלל ישראל ומסרה את הסימנים ללאה כדי לא לביישה, וכך בועז רק התכווין לטובת שם מחלון והיה מוכן "לכבד" את "פלוני אלמוני" במעשה אציל זה, וכמו שרחל זכתה ע"י מעשיה האצילים להיות "עקרת הבית" כך בועז שברח מהגדלת שמו יזכה ל"וקרא שם בבית לחם" ופירש"י - יגדל שמך (ועיין בסוף המאמר).

דברי המהר"ל על ההקשר בין לקט שכחה ופאה לקרבנות

עתה נחזור ונעיין בדברי רש"י לאור מה שכתבנו לעיל. ונקדים בזה מה שכתב רבינו המהר"ל מפראג בספרו גור אריה על רש"י לבאר למה דווקא לקט שכחה ופאה נחשבים כאילו בנה בית מקדש והקריב

את כל קרבנותיו בו. כל מעשה חסד עושה נחת רוח להשי"ת, אבל בזה שהשי"ת הוא ציווה לעשות את זה באופן הזה דווקא של לקט שכחה ופאה **שציווה על פרטי המעשה** לא רק על הצדקה בכללות, **כל פרטי העשייה כולו על פי ציווי השי"ת לכך נחשב קרבן שהוא כלייל להשי"ת**. דברי המהר"ל שופכים אור על העניין למה לקט שכחה ופאה נחשבים כמו קרבן להשי"ת, אבל עדיין הניח לנו מקום להתגדר בו למה זה **כאילו בנה בית המקדש** והקריב עליו כל קרבנותיו בתוכו.

עניין "כאילו בנה בית המקדש"

ונ"ל ע"פ דברי חז"ל "אמר עולא אין ירושלים נפדה אלא בצדקה שנאמר ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" (שבת קלט, א) דברים אלו שגאולה ובניין וירושלים תלויים בצדקה וחסד נמצאים לרוב בדברי חז"ל. והנה, ירושלים הוא מקום המקדש ומקום מלכות בית דוד שתלויים זה בזה כידוע, **וכל זה מכוח מתן תורה בשבועות שע"י** זה ירדה השכינה שהיא מלכות ה' לארץ ומכוח זה יש לנו מלכות בית דוד ובית מקדשינו.

ודבריו של רב אבדימי ברבי יוסף התקיימו בבוועז שנתן לקט שכחה ופאה כראוי לרות שממש הייתה בגדר "לעני ולגר" ועי"ז זכה למלכות ע"י נכדו דוד המלך ולבנות בית המקדש הראשון על ידי נכדו, שלמה המלך, ובאמת בזה דווקא זכה ל"הגדלת שמו לנצח" שעמודי המקדש נקראים "יכין ובוועז" וכן יהיה בבניין בית המקדש השלישי והנצחי ע"י זרע זרעו מלך המשיח שיבוא בב"א.

עניינים שנתבארו

פרשת נשא

א

ייחודיותה ועוצמתה של ברכת כהנים

נחיצות האהבה ביחס הכהן לעם

מקור האהבה בשירות הכהונה

אהרן - מופת לשלום ולאחדות

הכהן כצינור לברכות ה'

ברכת ההורים : מסורת של אהבה

ב

קשר בין ברכת כהנים לנשיאים

המסר הנצחי של ברכת כהנים

הקשר לקרבנות הנשיאים

ג

עומק עניין "זאת חנוכת המזבח"

עניין זאת חנוכה

פרשת נשא

א

ייחודיותה ועוצמתה של ברכת כהנים

בפרשת נשא, עניין ברכת כהנים נכתב לפני פרשת קרבנות הנשיאים. כל אחד מן הנושאים הללו כולל היבטים ייחודיים ומרתקים, אותם נבחן בנפרד, ולאחר מכן ננתח את הקשר ביניהם. נתחיל בברכת כהנים. הברכה שהכהנים מברכים קודם קיום מצווה זו "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וציוונו לברך את עמו ישראל באהבה". ברכה זו יוצא דופן מבין כל ברכות המצוות שתיקנו חז"ל, במקום "קדשנו במצוותיו" הכהנים מברכים "קדשנו בקדושתו של אהרן", בשאר ברכות המצוות פשוט מסיימים עם תיאור המצווה כגון "על מקרא מגילה" או "להדליק נר חנוכה" ובברכה זו לא מסיימים פשוט "לברך את עמו ישראל" אלא מסיימים "באהבה!" אין ברכת מצווה אחרת המסיימת שהמצווה נעשית באהבה. וכאן עולה השאלה: מדוע נדרשת "אהבה" בעצם מהות מצווה זו? האם זה עניין ייחודי לכהנים, או שמא הוא משקף עיקרון רחב יותר?

נחיצות האהבה ביחס הכהן לעם

הפוסקים האירו עינינו. המגן אברהם (או"ח סימן קכ"ח, י"ח) מביא בשם הזוהר (פרשת נשא, קמ"ז ע"ב): "כל כהן דלא רחים לעמא, או דעמא לא רחמין ליה לא ישא כפיו" שפירושו "כל כהן שאינו אוהב את העם, או שהעם אינו מחבבו, לא ישא כפיו לברך". האהבה היא תנאי הכרחי לקיום מצווה זו. על הכהן לאהוב את העם אותו הוא מברך, ועל העם לחוש חיבה כלפיו, ורק אז תתקבל הברכה כראוי. מנין נובע דרישה ייחודית זו לאהבה? מדוע היא חיונית דווקא למצווה זו?

מקור האהבה בשירות הכהונה

בספרנו "תמודי שי" על ספר שמות (פרשת תצוה) כתבנו אודות סמליות החושן שלבש הכהן הגדול. החושן כלל שתיים עשרה אבנים, כל אחת חרותה בשם שבט אחר. התורה מצווה כי החושן יונח "על לב אהרן" ויהיה קשור היטב לאפוד (שמות כח, כח-ל):

וַנִּתֵּן אֶל חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתְּמִים וְהָיוּ עַל לֵב אֶהְרֹן כְּבֹאוֹ לִפְנֵי ה'... וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבוֹ לִפְנֵי ה' תָּמִיד.

רש"י מפרש כי האורים והתומים הכילו את שם המפורש בכפלי החושן. כפי שכתבנו שם, תפקיד החושן היה לאחד את שמות בני ישראל עם שם ה'. האבן עזרא אמנם חולק על רש"י, וסובר כי האורים ותומים לא היו מכח שם המפורש, אלא ישות רוחנית שמימית לעצמה. אך דרכנו בדרכו של רש"י וראינו רמז לדעתו בפסוק בפרשתנו הסמוך לשלושת פסוקי ברכת כהנים: וְשָׂמוּ אֶת שְׁמֵי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָנִי אֶבְרַכֶּם (במדבר ו, כז).

"וְשָׂמוּ אֶת שְׁמֵי" – רמז לשם המפורש שבחושן המשפט; "עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" – שמות השבטים החקוקים על אבני החושן. וכך – מכח חיבור זה, רק אז – "וְאָנִי אֶבְרַכֶּם". ובאמת בזמן שבית המקדש היה קיים, במקום המקדש שהוא "לפני ה'", הכהנים היו מבטאים את שם המפורש בברכת כהנים (משנה, סוטה ז, ו). שם הוי"ה ב"ה, הקשור לרחמים ולאהבה, הוא מרכז כל ברכה מברכת כהנים.

אהרן - מופת לשלום ולאחדות

אהרן הכהן הגדול הוא סמל השלום – "אוהב שלום ורודף שלום" (פרקי אבות א, יב). כאשר נשא את החושן על לבו, הוא גילם אחדות וחמלה כלפי כל ישראל. רק מי שאוהב את העם באמת, כדוגמת אהרן, יכול לשמש צינור לברכת ה'. לכן נוסח הברכה ייחודי: "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן" במקום "במצוותיו" כמקובל, הברכה מדגישה את קדושתו של אהרן, תוך הדגשת תפקידו כמופת לברכת כהנים באהבה.

הכהן כצינור לברכות ה'

הכהנים אינם נותנים ברכה משלהם בלבד, אלא הם משמשים צינור לברכות ה'. התורה אומרת: "וְאָנִי אֲבָרְכֶם" – ה' הוא המברך, אך זאת בתנאי שהכהנים מכוונים כראוי, דהיינו מתוך אהבה וחמלה (ראה רמב"ם, הלכות תפילה טו, ז). נמשיל זאת לחשמל: כשם שחוט חייב להיות נקי מהתנגדות כדי שהזרם יזרום, כך הכהן חייב להיות מחובר לתכונת האהבה האלוקית כדי שהברכה תעבור דרכו אל העם.

ברכת ההורים: מסורת של אהבה

כשם שהכהנים מברכים את העם, נוהגים ההורים לברך את ילדיהם בכל ליל שבת במילים:

יְשִׁימָךְ אֱלֹקִים כְּאֲפֻרִים וְכַמְנֹשָׁה.

יְשִׁימָךְ אֱלֹקִים כְּשָׂרָה רַבָּקָה רַחֵל וְלֵאָה.

יְבָרְכֶךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ,

יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנְנֶךָ,

יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם

אף שאינם כהנים, ההורים מוסמכים להשתמש במילים אלו משום שאהבתם וחמלתם על ילדיהם הם כתוקף האהבה הנדרשת מהכהנים. אין צורך ללמד הורה לאהוב את ילדו; אהבה זו הטבועה בו מאפשרת לו לשמש צינור לברכת ה' לילדיו, בניו של הקב"ה.

דרישת ה"באהבה" בברכת כהנים נעוצה במהות תפקיד הכהן: לאחד את עם ישראל עם ה' דרך אהבה וחמלה. מסורת זו, ששורשה באהרן הכהן, מלמדת כי עוצמת הברכה מתממשת רק כאשר היא ניתנת באהבה אמיתית.

בְּרַכְנוּ אֲבִינוּ פְּלָנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פְּנִיָּה, אֲכִיה"ר.

ב

קשר בין ברכת כהנים לנשיאים

נבאר עתה מדוע פרשת ברכת כהנים בפרשתנו קודמת לפרשת קרבנות הנשיאים. רש"י בפרשת שמיני (ויקרא ט, כב) מבאר דאהרן הכהן אמר ברכת כהנים בחנוכת המשכן, כדכתיב "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם." ורש"י מפרט דאהרן השתמש בשלושת הפסוקים דברכת כהנים—יברכך, יאר, ישא—כמו שמופיע כאן בפרשתנו.

אבל קשה: למה פרשת ברכת כהנים מופיעה דווקא בספר במדבר? ולמה סמוכה ממש לפרשת הנשיאים? הנשיאים הביאו קרבנותיהם בחנוכת המשכן, החל מיום א' בניסן, בשנה השנייה ליציאת מצרים. ספר במדבר נפתח חודש אחר כך. למה חוזרת התורה על המאורע הזה? ובפרט, מכל המצוות שהיו בימי חנוכת המשכן, למה דווקא מצוות ברכת כהנים נבחרה להקדים כאן? והלא מצווה זו לא רק לחנוכת המשכן, אלא לדורות! מהו הלימוד מהסמיכות הזו?

המסר הנצחי של ברכת כהנים

כמו שאמרנו, ברכת כהנים היא מצווה שמבצעים הכהנים **באהבה**, כדוגמת אהרן הכהן, שהיה לו כח מיוחד לאחד את ישראל ולהביא שלום ביניהם. אהרן נשא את החושן על לבו, עם השם המפורש והאורים ותומים, ותמיד עשה מעין ברכת כהנים, מברך את כלל ישראל, מתפלל לאחדותם ולשלום, ולחיבורם להקב"ה. שלוש המילים האחרונות של ברכת כהנים, "וישם לך **שלום**", הן מתנת ה' לשלום.

שלום הוא מה שמאחד אותנו. בשמונה עשרה, אחרי ברכת כהנים, ממשיכים בנושא זה בברכה האחרונה, "שים **שלום** טובה וברכה, חיים חן וחסד ורחמים, עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך". והברכה מסתיימת בשלום: "ברוך אתה ה', המברך

את עמו ישראל בשלום". ויוצאים מהתפילה במילים "עושה שלום במרומו, הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל, ואמרו אמן."

הקשר לקרבנות הנשיאים

שלום הוא המסר המרכזי של ברכת כהנים שמאחד אותנו כעם. ונראה לי שברכת כהנים בחנוכת המשכן שימשה לאותה מטרה—**לאחד את שבטי ישראל** ורק עי"כ בני ישראל מוכנים רוחנית לקבלת השכינה. ואכן, אחרי ברכות אהרן, ואחר כך ברכה נוספת ממשה ואהרן יחד, ירדה השכינה ואש אכלה את הקרבנות שהקריב אהרן בראשונה. ומכח זה, הנשיאים, **כנציגי כלל ישראל**, קיבלו השראה מברכות אהרן, והיו מאוחדים ומוכנים לחנוכת המשכן בהבאת מתנותיהם היפות, המייצגות את שנים עשר השבטים, כפי שנראה בפרשה הבאה.

ג

עומק עניין "זאת חנוכת המזבה"

עניין מה שהתורה פירטה כל קרבן נשיא בפרט ואח"כ כללן יחד, נקדים לפרש בדרך שסללו לנו רבותינו במשך הדורות החל מדברי חז"ל במדרשים דרך רבותינו הראשונים כהרמב"ן עד האחרונים כהחידושי הרי"ם שמה שהתורה פירטה קרבנות כל נשיא ונשיא בפרט, אע"פ שהקרבנות היו זהים לחלוטין, להודיעך שכולם הקריבו את קרבנם בכוונה המיוחדת להם ולא כחיקוי לקודמו שהקריב לפניו. ולענ"ד ה"נ מדה כנגד מדה הקב"ה הראה לכל אחד אהבה מיוחדת במה שייחד להם דברי תורה לכל אחד בפרט. ומה שחזר וכללן יחד זה לא רק לומר שכולם אהובים וחשובים לפני המקום, אולם לענ"ד יש לומר שזה הרבה מעבר לזה, זה היה כעין תיקון התאחדות האבנים כשכל אבן דרש "עלי יניח צדיק את ראשו" כדפירשנו בפרשת ויצא לגבי האבנים ששם יעקב אבינו מראשותיו שהאבנים

שהיו מרמזים על השבטי י-ה שהיו מחולקים אך התעלו להשתתפות מוחלטת דוגמת אחדות ישראל שיש להם רק **מזבח אחת**, כך כאן הנשיאים שייצגו את שבטם כל אחד ודאי רצה עבור שבטו "עלי יניח צדיקו של עולם את שכינתו" והקב"ה רק משרה את שכינתו כאשר הם כלולים זה בזה באחדות גמור בסוד א'-**בנים כלומר אחדות הבנים למזבח אחת** ורק אז "**זאת חנוכת המזבח**" בהתכללות כל קרבנות ונדבות הנשיאים.

עניין זאת חנוכה

להבין ענין זאת חנוכה שכידוע בו ביום קוראים בתורה את **התכללות כל קרבנות הנשיאים** ולאחר התפילה יש מצווה מיוחדת מובא להלכה בטוש"ע או"ח סי' תרע"ז **לשרוף במזורה אחת** את כל הפתילות והשמנים שנותרו מכל שמונת הלילות.

ונקדים בזה את קושיית הבית יוסף המפורסמת למה תיקנו את חנוכה ח' ימים הרי היה מספיק שמן ליום אחד, ואם כן, הנס היה שבעת ימים בלבד. ונראה לי לתרץ שאף על פי שהיה מספיק שמן בדרך הטבע ליום אחד מ"מ היה באותה "דרך הטבע" **נס תמידי של נר המערבי** שהיא עדות לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל, אלא שהיות שהוא תמידי והתרגלנו לנס הזה, איננו מתפעלים ממנו ומכל הניסים שעליהם אנחנו מודים "על נסיד שבכל יום עמנו" ולכך תיקנו חז"ל חנוכה שמונת ימים **זכר לכל הניסים שיש במזורה**, השבעת ימי חנוכה הראשונים כנגד הנס שלא היה להם מספיק שמן על דרך הטבע **ויום השמיני כנגד הנס התמידי שהיה בנר המערבי**.

וענין התכללות ביום השמיני שצריכים לכלול את ההתפעלות "על הניסים" על כל הניסים לסוגיו ומינו. **הנסים הנגלים שמופיעים רק לעיתים נדירות עם הניסים התמידיים** שהתרגלנו להם ועם ה**נסים הנסתרים** כך שההתפעלות שאנחנו מרגישים כשאנחנו אומרים "על הניסים" **על הימים ההם נרגיש בזמן הזה** כל השנה כשאומרים "ועל נסיד שבכל יום עמנו ועל נפלאותך וטובתיך שבכל עת" שלאחר

חנוכה ממשיכין את ההודאה על הניסים לזמן הזה על שהשכינה שורה בישראל תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה.

פרשת נשא

נאמר בפרשתנו: (במדבר ה, ח) וְאִם-אִין לְאִישׁ גֹּזֵל לְהָשִׁיב הָאִשָּׁם אֵלָיו הָאִשָּׁם הַמּוֹשָׁב לְה' לַפְהֵן. רבינו המהרא"ל מבאר שהפסוק רומז ליסודות האמונה. ההשגחה הפרטית של הקדוש ברוך הוא על כל הבריאה. לפני ביאור הענין נחזור בקצרה על הלכות גזל הגר:

הלכות גזל הגר:

א. גזל מגר שמת: אדם שגזל כסף מגר צדק, והגר מת ללא יורשים, פטור מלשלם את חובו מכיון שאין למי לשלם.

ב. שבועת שקר על גזל: אדם שגזל מחבירו ונשבע שלא גזל, ואז הודה שנשבע לשקר, הרי כדי לכפר על שבועת השקר מוטלים עליו בעיקרון ג' דברים:

1. תשלום קרן החוב: לשלם את סכום הגזלה המקורי.

2. תוספת חומש: להוסיף חמישית על קרן החוב (לדוגמה, אם גזל 100 שקלים, יוסיף 25 שקלים, ובסך הכל ישלם 125 שקלים).

3. קרבן אשם: להביא לבית המקדש קרבן הנקרא "אשם גזלות".

ג. כפרה על שבועת השקר כשהגר מת: במקרה שגזל מגר, והגר מת בטרם הספיק הגזלן לשלם לו את הקרן והחומש, עליו לשלם את הקרן והחומש לכהנים ואז להביא את קרבנו לבית המקדש.

דין זה, שתשלום החוב הוא לכהנים, נאמר בפסוק: **"הַאֲשֵׁם = כלומר תשלום הכסף - המושב לה' לַפְּהֵן"**. והלשון המיוחדת של הפסוק נועדה כדי להרגיע את הגזלן ולהודיע לו שתשובתו מתקבלת למרות שהוא משלם לכהנים ולא למי שגזל ממנו.

מבאר רבינו: כאשר אדם גוזל את חברו, הרי אם לא ישלם חברו לא יינזק כלל. זאת משום שהקדוש ברוך הוא מנהל את כל העולם וביכולתו לתת לכל אחד ולהחסיר ממנו. ואם אדם לקח מחברו, הקדוש ברוך הוא לוקח מהגוזל ונותן לנגזל, שכן "אדם לא יכול לגעת במוכן לחברו".

אם כן, מדוע מוטל על הגזלן חובה לשלם את חובו?

רבינו משיב שסיבת תשלום החוב אינה כדי שהנגזל יקבל את הכסף. אלא, כי הקדוש ברוך הוא רוצה מאיתנו שלא נסמוך עליו בהשבת הכסף, אלא שנשיב את הכסף בעצמנו. שכן הגמרא (סנהדרין ח, א) אומרת על הפסוק **"כי המשפט לאלקים הוא"**: שהגזלנים לא רק חוטאים, אלא שהם כביכול "מטריחים" את הקדוש ברוך הוא להשיב את הגזלה שגזלו. ולכן, הקדוש ברוך הוא מצווה להשיב הגזילה: "אל תטריחו אותי להשיב, אלא עליכם להשיב בעצמכם".

וכאן בא הפסוק להרגיע את גוזל הגר ששב בתשובה: כל זה נכון לגבי גזלן רגיל. אולם, במקרה שהגזלן גזל מגר והגר מת, אומר לו הקדוש ברוך הוא: "אל תדאג על כפרתך, מכיון שאתה לא השבת לו את הגזלה – אני בעצמי השבתי לגר הזה את הגזילה שגזלת ממנו, הוא לא הפסיד כלום!".

ומעתה, חובך אינו כלפי הגר, אלא חובך הוא כלפי הקדוש ברוך הוא, שהוא החזיר לגר בהשגחה פרטית את הכסף שנגזל ממנו. וכיון

שחובך הוא לקדוש ברוך הוא, הרי הוא מצווה אותך לתת אותו לכהנים, ובזה ייחשב שפרעת לה' את חובך.

זהו פירוש הפסוק: הַאֲשֶׁם הַמּוֹשֵׁב לַה', לַפְּהֵן! כיון שהקדוש ברוך הוא מנהל את העולם ונותן לכל אחד את חלקו, הרי שחובך שהיית חייב לגר הוא כרגע חוב לקדוש ברוך הוא. על הגזלן לפרוע חוב זה לכהן, ובכך יצא ידי חובתו בפירעון של ממש! ויזכה לכפרה שלמה ואמיתית.